

DERLEME

Çocuklara Yönelik Günübürlük Cerrahide Hazırlık Programlarının Kullanımı Ve Hemşirelik Süreci*Kadriye DEMİR¹, Ebru Kılıçarslan TÖRÜNER²*

ÖZ

Cerrahi girişimler, çocuk ve yakınları için stres ve anksiyete kaynağıdır. Bu nedenle ameliyat öncesi fizyolojik hazırlık kadar psikolojik hazırlık da önemlidir. Günübürlük cerrahi hemşiresinin, günübürlük cerrahi sürecinin her aşamasında çocuk ve ailesinin bilgilendirilmesi, çocuğun ameliyat sonrası dönemde klinikte bakımı, evde izlemi ve diğer ekip üyeleriyle işbirliği konusunda önemli rolleri bulunmaktadır. Hemşireler, ebeveyn ve çocuğun bireysel özelliklerine göre ameliyat öncesi hazırlık programını planlar ve uygular. Literatür incelendiğinde çeşitli ameliyat hazırlık programının kullanıldığı görülmektedir. Bunlar; sözel bilgilendirmeye ek olarak, ameliyat / anestezi prosedürleri ve evde bakım ile ilgili ayrıntılı bilgi içeren broşür, interaktif eğitim kitapçığı, hastane turları, interaktif oyunlar içeren eğitici multimedya uygulaması, web temelli özelleştirilmiş hazırlık programları, Sanal Gerçeklik Uygulaması, DVD (sanal tur) izletimi, eğitici boyama kitabı, bez bebek ile terapötik bilgilendirme ve telefon danışmanlığıdır. Bu programların; çocuğun ve ailenin anksiyetesini azalttığı, kendilerini güvende hissettirdiği, ailenin bakım memnuniyetini arttırdığı ve ailenin bakıma katılımını olumlu yönde etkilediği belirtilmektedir. Bu derleme, günübürlük çocuk cerrahi hemşireliğinde hasta çocuğun gelişim dönemlerine göre ameliyat hazırlık programları ile ilgili bir çerçeve oluşturmak amacıyla yazılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Cerrahi, Çocuk Hemşireliği, Hemşirelik Süreci

Use Of Preparation Programs In The Outpatient Pediatric Surgery And Nursing Approaches*Kadriye DEMİR¹, Ebru Kılıçarslan TÖRÜNER²*

ABSTRACT

Surgical interventions are a source of stress and anxiety for children and their relatives. For this reason, psychological preparation is important as well as preoperative physiological preparation. The outpatient surgery nurse has important roles in informing the child and his / her family at every step of the outpatient surgical procedure, clinic care of the child in the postoperative period, monitoring at home and cooperating with other team members. The nurses plan and apply the preoperative preparation program according to the individual characteristics of the children and their parent. When the literature is reviewed, it is seen that various surgical preparation programs are used. These are interactive educational booklet, hospital tours, educational multimedia application with interactive games, web-based customized preparation programs, Virtual Reality Practice, DVD (virtual tour) monitoring, educational coloring book, therapeutic information with medical doll and telephone counseling that includes information about surgery / anesthesia and caring at home in addition to verbal information. This review was written to establish a framework for the surgery preparation programs according to the child's developmental periods in outpatient surgery nursing.

Keywords: Nursing Process, Pediatric Nursing, Surgery

¹ Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı

² Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

Sorumlu Yazar: Kadriye DEMİR

E-posta adresi: kadriyebartik@gmail.com

ORCID No: 0000-0002-7064-5432

Gönderi Tarihi: 08.06.2020 **Kabul Tarihi:** 06.07.2020

GİRİŞ

Cerrahi yöntemlerin en fazla yapılanlarından biri olan günübirlik cerrahi, hastaların ameliyat oldukları gün taburcu edilmeleri esasına dayanan bir uygulamadır. Dünyada yaklaşık kırk beş yıldan beri günübirlik cerrahi ameliyatları yapılmaktadır ve son otuz yılda büyük gelişme göstermiştir (1,2). Günübirlik cerrahi girişimlerinin sayısı, ucuz, hızlı ve ekonomik olması nedeniyle her yıl önemli bir artış göstermektedir (3). Günübirlik cerrahi yönteminin hasta, hasta ailesi ve sağlık sistemi için birçok yararı bulunmaktadır. Bunlar; hastanın hastanede yatış süresini kısaltması, hastayı yatağa bağlı olmaktan kurtarması, çocuk ve ailesinin hastanede stres yaşama süresini azaltması, hastanın beslenme düzenini ve aile düzenini fazla etkilememesi, hasta memnuniyetini arttırması, küçük cerrahi girişimler için bekleme süresini kısaltması, hastane enfeksiyonu riskini azaltması, kaynakların daha etkili ve verimli kullanımını sağlaması, personel ihtiyacını ve maliyeti azaltmasıdır (3,4).

Günübirlik cerrahinin yararlarının yanında bazı dezavantajları da bulunmaktadır. Bunlar; zaman yönünden hasta-hemşire etkileşimini azaltması, girişim yapılacak çocuk ve ailesinin ameliyat öncesi fizyopsikolojik hazırlığı için hemşireyi çok kısa görmesi, hasta ve ailesinin sorularını cevaplama ve güven ilişkisi kurmanın zor olması, hemşirenin hastayı ön değerlendirmesi olanağını azaltması, taburculuk sonrası hastanın evde bakımı ve güvenliğinin sağlık personeli olmayan kişiler tarafından sağlanmasıdır (5).

Kısa süreli yatışa bağlı ameliyat öncesi / sonrası bakıma ilişkin aktivitelerin büyük bir bölümünün hasta ve yakınlarınca uygulanmasının gerekliliği, eğitimin günübirlik cerrahinin ayrılmaz bir parçası olduğunu ortaya koymaktadır. Ameliyat öncesi hazırlık programlarının uygulanmasında; çocuğun yaşı, mizaç özellikleri, önceki hastaneye yatış öyküsü ve ebeveyn kaygısı gibi çocuk yanıtlarının potansiyel yordayıcılarını da göz önünde bulundurmak gerekmektedir. Yapılan çalışmalar, giderek artmakta olan ve hasta-hemşire iletişiminin sınırlı olduğu günübirlik cerrahilerde anksiyeteyi azaltıp iyileşmeyi hızlandırmak için ameliyat öncesi çocuğun yaş dönemine uygun olarak hazırlanmasının önemini vurgulamaktadır. Dünyada günübirlik çocuk cerrahi kliniklerinde uygulamaya geçmiş programlara rastlanmaktadır. Türkiye’de çocuğa yönelik ameliyat hazırlık programları düzenli kullanılmamaktadır. Günübirlik cerrahi kliniklerinde çocukların yaş dönem özelliklerine yönelik ameliyat hazırlık programlarının geliştirilmesi, etkinliğinin değerlendirilmesi ve uygulamaya geçirilmesi önerilebilir. Bu derleme yazısının amacı günübirlik pediatrik cerrahide hazırlık programlarının kullanımı ve hemşirelik yaklaşımları hakkında kanıta dayalı bilgileri gözden geçirmektir. Ek olarak, günübirlik çocuk cerrahi hemşireliğinde hasta çocuğun gelişim dönemlerine göre ameliyat hazırlık programları ile ilgili bir çerçeve oluşturmak amacıyla yazılmıştır.

Günöbirlik Cerrahinin Çocuk ve Aile Üzerine Etkisi

Çocuklar, sınırlı bilişsel yetenekleri, başkalarına daha fazla bağımlılık, kişisel kontrol eksikliği, sınırlı yaşam deneyimi ve sağlık sistemi hakkında anlayış düzeylerinin sınırlı olması nedeniyle cerrahinin stresine en çok duyarlı olan gruplardır (6). Çocuklarda cerrahi süreç, kendileri ve aileleri için genelde hoş olmayan ve zor deneyimleri içermektedir. Ameliyat sürecindeki çocuk, oldukça yoğun anksiyete ve stres yaşayabilmektedir (7-9). Yaşanan bu stres ve anksiyete ameliyat sonrası psikolojik olarak çocukları etkilemekle birlikte klinik çıktılar da olumsuz etkileyebilmektedir (8). Çocuklarda ameliyat öncesi kaygı; iyileşmenin gecikmesi, kabuslar, ayrılma kaygısı, yeme bozuklukları, regresif davranış bozuklukları (alt ıslatma vb.) gibi bazı olumsuz postoperatif sonuçlarla ilişkilidir. Pediatrik hastayı ameliyat için uygun bir şekilde hazırlamak, kaygının birçok davranışsal ve fizyolojik belirtilerini önleyebilir (6). Çocuklarla beraber ebeveynlerin de ameliyat öncesi dönemde yoğun anksiyete yaşadıkları belirtilmektedir (3,10)

Çocuk ve ailesi cerrahi süreç sonrasında da bazı sorunlar yaşayabilmektedir. Günöbirlik cerrahi sonrasında çocukların psikososyal yaşam kalitelerinin azaldığını, annenin kaygı düzeylerinin arttığını ve ebeveynlerin yüksek oranda bilgilendirilme gereksinimleri olduğunu gösteren çalışmalar yer almaktadır (3,10,11) Bu nedenle, ailelerin cerrahi uygulamalar hakkında

bilgilendirilmesi ve cerrahi sonrası çocukların fiziksel, psikolojik ve sosyal yönden iyi oluşluluk düzeylerini geliştirmeye yönelik önlemler alınması gerekmektedir (11). Günöbirlik cerrahinin çocuk ve aile üzerine olan bu olumsuz etkisinin en aza indirilmesinde hemşirelik süreci önemli etkiye sahiptir (12).

Günöbirlik Pediatrik Cerrahide Hemşirelik Süreci

Günöbirlik cerrahinin başarısı etkin bir ekip çalışmasına bağlıdır. Bu ekibin en önemli üyesinden olan günöbirlik cerrahi hemşiresinin, günöbirlik cerrahi sürecinin her aşamasında hasta ve ailesinin bilgilendirilmesi, hastanın ünitelerde ameliyat sonrası dönemde bakımı, evde izlemi ve diğer ekip üyeleriyle işbirliği konusunda önemli rolleri bulunmaktadır. Bu rollerden en önemlisi, günöbirlik cerrahi süreci boyunca çocuk ve aile ile güven ilişkisini geliştirmek, çocuk ve aileyi bilgilendirerek süreci kolaylaştırmaktır (13). Ameliyat öncesi, sırası ve sonrasında hemşirenin ön değerlendirme, tanılama, hedef belirleme, uygulama ve değerlendirme olarak kapsamlı bir biçimde çocuk ve ailesini ele alması günöbirlik pediatrik cerrahide hemşirenin çok önemli rol üstlendiğini ortaya koymaktadır. Bu rolünü etkin ve doğru bir biçimde yerine getirmesi için hemşirenin öncelikle temel bilgi ve deneyimle donanımlı olması gerekir (12).

Günöbirlik cerrahi hemşiresinin hasta bakımında temel amacı; bakımın her aşamasında hastanın güvenliğini sağlamak, hasta için gerekli hemşirelik girişimlerini yüksek kalitede

uygulamak, prosedürleri yerine getirmek, sağlık eğitimi vermek, hastayı savunmak, hemşirelik ve diğer sağlık hizmetlerini koordine etmek, hastaya verilen sağlık bakım sistemini ve hasta çıktılarına değerlendirmektir. Ayrıca günübürlük cerrahi hemşireleri hayat boyu öğrenme anlamında bilgi ve becerilerini güncelleyip geliştirerek mesleki ve örgütsel rollerini ve sorumluluklarını yerine getirme amacı da üstlenirler (12).

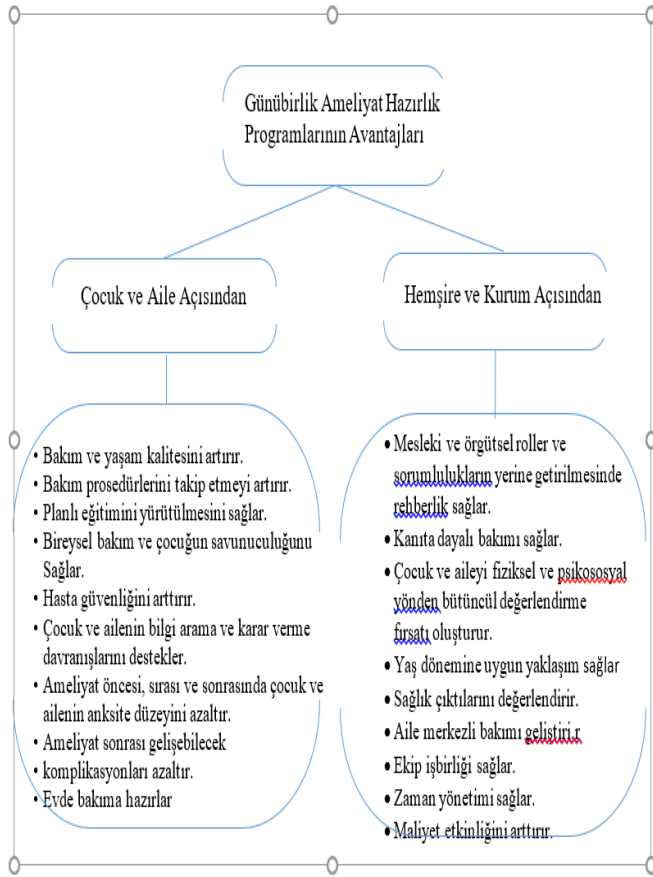
Hastane cerrahi hemşiresi vücudun stres yanıtını azaltmaya, ağrı yönetimine, konforu sağlamaya ve danışmanlık vermeye odaklanır (14). Ancak günübürlük cerrahi hızlı girişim ve hızlı bakım gerektirdiği için geleneksel hemşirelik koşullarının değişimine yol açmıştır (15). Hastalara güvenli ve verimli bir yoldan bakım sağlanmasında hemşirelik fazlasıyla odak noktadır (16). Günübürlük cerrahide hemşire hasta ilişkisinde; güvenlik duygusu, özel bir kişi olduğunu hissetme, psikolojik destek ihtiyacı ve günübürlük cerrahi için günü nasıl yönetecekleri hakkında yeterli bilgi altyapısı gibi hasta için önemli olan değerlerin kaybedilmesi risk taşımaktadır (16,17). Çocuklar günübürlük cerrahi ile ilgili olarak; ameliyat öncesi hazırlık ve ameliyat sonrası bilgi açısından yetersiz olduklarını hissettiklerinde, anksiyete ve terk edilme duygusunu yaşadıklarında daha kapsamlı bir bakıma ihtiyaç duymaktadırlar (18). Bu bakımın sağlanmasında hemşireler çok aktif rol almaktadırlar (19).

Ameliyat öncesi bakım çocuğun ameliyatına karar verilmesi ile başlayan ve ameliyata kadar devam

eden bir süreçtir. Ameliyat öncesi dönem hem çocuk ve hem de ailesi için stresli bir dönemdir (11). Ameliyat öncesi hastanın değerlendirilmesi günübürlük cerrahi hemşiresi tarafından yapılmaktadır. Bu hemşirelik girişimi hastane açısından maliyet yönünden etkinlik sağlar. Ayrıca hasta – hemşire etkileşimini arttırmaktadır (4).

Cerrahi girişimler, bireyi yalnızca fizyolojik olarak etkilemez, hem birey hem de yakınları için stres ve anksiyete kaynağıdır. Bu nedenle ameliyat öncesi fizyolojik hazırlık kadar psikolojik hazırlık da önemlidir (12). Yapılan çalışmalar anksiyeteyi azaltıp iyileşmeyi hızlandırmak için ameliyat öncesi çocuğun yaş dönemine uygun olarak hazırlanmasının önemini vurgulamaktadır (20,21). Çocuklarda ameliyat öncesi anksiyeteyi azaltmak için gerekli olan hemşirelik yaklaşımları farmakolojik ve davranışsal yöntemleri içerir. Farmakolojik yöntemler, ameliyat öncesi premedikasyon ve gerekli ilaçların uygulaması ve yönetimidir. Davranışsal yöntemler ise anestezi indüksiyonu sırasında ebeveynin çocuğun yanında olması, hastane ve ameliyathanenin tanıtılması, terapötik oyun, hikaye kitapları okunması ve resim çizdirme gibi teknikleri içerir. Hemşire, çocuk ve ebeveynin ameliyat öncesi hazırlığında primer rol alan kişidir. Hemşire, çocuk ve ailenin endişelerini ve korkularını anlamaktan ve bunları azaltmaya yönelik girişimlerin planlanması ve uygulanmasından sorumludur. Hemşire, ebeveyn ve çocuğun bireysel özelliklerine göre ameliyat öncesi hazırlık programını planlar ve uygular (4,22). Ameliyata hazırlık programlarının çocuk,

aile ve hemşireler açısından avantajları Şekil 1’de gösterilmiştir.



Şekil 1. Çocuk, Aile ve Hemşireler Açısından Günübirlik Ameliyat Hazırlık Programlarının Avantajları (9,12,23,24)

Ameliyat Öncesi Hazırlık Programları

Pediyatrik günübirlik ameliyatlara arttıkça pediyatrik cerrahi ortamlarında ameliyat öncesi eğitim programlarına ihtiyaç artmaya başlamıştır (4). Ameliyat öncesi bakımın iyileştirilmesi ve cerrahi prosedürler ile ilgili endişenin hafifletilmesi için kapsamlı bir çaba gerekebilmektedir (9). Günübirlik cerrahi uygulamalarında, uygulanan işlem sonrası evde bakım çocuk ve ebeveynleri tarafından sağlanmaktadır. Bu anlamda, çocuk ve ailesinin eğitimi günübirlik cerrahinin ayrılmaz bir

parçasıdır. Hasta ve hasta ailesi ile etkileşimin sınırlı olduğu günübirlik pediyatrik cerrahide, uygun bir şekilde geliştirilmiş ameliyat öncesi hazırlık programlarının uygulanması ile sağlık personellerinin hasta ve aileleri ile iletişimi kolaylaşabilecektir (12). Etkili ameliyat öncesi hazırlık programı çocuğa ve aileye ameliyata dair uygun bilgiyi sunmalıdır. Günübirlik cerrahi kliniğinde eğitimin amacı, girişim öncesi hastanın hazırlanmasına yardımcı olma, güvenli bir biçimde evine transfer, girişim sonrası bakım gereksinimlerini karşılamaya ilişkin gerekli ortamı ve nitelikli bir bakımı sağlamaktır. Bu bilgiler ameliyat öncesi anksiyeteyi azaltmalı ve ailenin ve çocuğun başatma becerilerini arttırmalıdır (23,24). Bunlar; sözel bilgilendirmeye ek olarak, ameliyat / anestezi prosedürleri ve evde bakım ile ilgili ayrıntılı bilgi içeren broşür, interaktif eğitim kitapçığı, hastane turları, interaktif oyunlar içeren eğitici multimedya uygulaması, web temelli özelleştirilmiş hazırlık programları, Sanal Gerçeklik Uygulaması, DVD (sanal tur) izletimi, eğitici boyama kitabı, bez bebek ile terapötik bilgilendirme ve telefon danışmanlığıdır (9,21,25-30).

Ameliyat öncesi hazırlık programları günübirlik pediyatrik cerrahi hastası için anestetik bakımın temel taşıdır. Son 10 yıldır çalışılan ve etkinliği vurgulanan pek çok yöntem kurumlar için pratik veya düşük maliyetli değildir. Maliyet sınırlaması çabalarından dolayı, günübirlik pediyatrik cerrahi ameliyat öncesi hazırlık programları şu anda çocuklara ve ebeveynlerine her hastane ortamında sunulamamaktadır. İnternet kullanımındaki artışın,

çocukların ve ebeveynlerinin ameliyat için hazırlanmasında ekonomik maliyetli yöntemlerin oluşturulması için bir fırsat sağlamaktadır (31). Ameliyat hazırlık programlarının uygulamaya geçirilmesi sürecinde yeterli personel ve bütçe sağlanması, kullanılacak öğretim müdahalelerinin seçilmesi gerekmektedir. Bu uygulamaların hastanelerin ilgili alanlarında standart bir şekilde yürütülmesi için prosedürlere geçirilmeleri önerilmektedir (6).

Günübürlük çocuk cerrahi kliniklerinde yapılan rutin hazırlıkların çoğu, çocuğun ve ailenin benzersiz özelliklerine göre yapılmak yerine, genel olarak her hasta ve ailesine aynı şekilde uygulanmaktadır (8). Ama, ameliyat öncesi hazırlık programlarının uygulanmasında; çocuğun yaşı, mizaç özellikleri, önceki hastaneye yatış öyküsü ve ebeveyn tepkileri değerlendirilmelidir. Dolayısıyla çocuk ve ailenin merkezde olduğu bir bakım yaklaşımı sergilenebilir (9). Bilgiler, gelişimsel olarak uygun, duyarlı bir yaklaşımla sağlanmalı ve çocuğun prosedürün gerçekçi beklentilerini geliştirmesine izin verecek kadar ayrıntılı olmalıdır. Acı hakkında bilgi vermek yerine dikkat dağıtma ve derin nefes alma gibi başa çıkma becerileri öğretilir. Bilgi sunum şekli açısından, yazılı materyal tek başına etkili değildir, oyuncak bir bez bebek veya benzer özellikteki bir modelleme (video yoluyla) kullanmak daha etkilidir (6). Aşağıda dönem özelliklerine göre günübürlük çocuk cerrahi hastaları için uygulanabilecek ameliyat hazırlık programları yer almaktadır.

0-6 Yaş:

Yaşamın ilk yılında bebek model alarak ve taklit yolu ile öğrenmeye başlar. Oyun dönemine gelen çocuk artık merak duygusu ile çevreye yönelir ve kürek gibi küçük eşyalar, basit yapbozlar, resimli kitaplar ilgisini çeker. Mantıklı düşünme tam gelişmemiştir. Okul öncesi döneme gelen çocuk, komik ve keyifli sözcüklerden hoşlanır. Olaylara kendi bakış açısından bakar. Mantıklı neden-sonuç ilişkisi kuramaz (23,32). Bu gruptaki çocukların ameliyata hazırlanması sürecinde kendi bebekleri ile veya bir bez bebek ile terapötik oyun oynamak, rol yapmak kaygının azalmasında etkili olabilmektedir (6). Bu çocuklar oyun yoluyla korkuları ile yüzleşebilirler ve ameliyat prosedürleri sırasında hemşire ile iletişimde ve işbirliğinde daha rahat hissederler (20).

6-12 Yaş:

Bu dönemde çocuklar somut düşünebilirler ve bakış açıları genişlemiştir. Açıklamalar sırasında basit tıbbi terminolojiler kullanılabilir ve dürüst olunmalıdır (33). Okul çağı çocuklarında, ameliyattan bir hafta öncesine kadar olan günlerde ameliyat ile ilgili süreçler hakkında bilgi veren boyama kitapları kullanılabilir ve/veya hastane turları yapılabilir (6). Ek olarak eğitici multimedya uygulaması ve web tabanlı programlar kullanılabilir (9).

12-18 Yaş:

Ergenler küçük çocuklardan farklı kaygı yaşayabilir veya sergileyebilir. Dolayısıyla, ergenler için anksiyete açısından değerlendirme

yapılırken dikkatli olunmalıdır. Diğer bir deyişle, ergenler gözlemlenebilir kaygıyı göstermeyebilir, bunun yerine duygusal zorlanmalar yaşayabilir (34). Ergenler günübirlik ameliyat sürecine web tabanlı programlar aracılığıyla hazırlanabilirler. Ergenlerin hastane ortamında bilgi ihtiyaçlarını karşılamak için eğitim kaynaklarının hazırlanması ve sunulması önem taşımaktadır (26).

SONUÇ

Sonuç olarak, günübirlik cerrahinin avantajları ve teknolojiadaki gelişmeler göz önünde bulundurulduğunda gelecekte günübirlik cerrahi sayısının artacağı kaçınılmazdır. Günübirlik

KAYNAKLAR

1. Miller DJ, Nelson SE, Shah AA, Ganley TJ, Flynn JM. Outpatient pediatric orthopedic surgery. *Orthopedic Clinics of North America, Orthop Clin North Am* [Internet]. 2018 [cited 2020 Jun 26]; 49 (1): 55-62. Available from: [https://www.orthopedic.theclinics.com/article/S0030-5898\(17\)30148-7/abstract](https://www.orthopedic.theclinics.com/article/S0030-5898(17)30148-7/abstract)
2. Bhattacharyya N. Ambulatory pediatric otolaryngologic procedures in the united states: characteristics and preoperative safety. *The Laryngoscope, Laryngoscope* [Internet]. March 2010 [cited 2020 Jun 26]; 120 (4): 821-5. Available from Wiley Online Library: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1002/lary.20852>
3. Gürol A, Binici Y. Günübirlik cerrahi geçirecek çocukların annelerinin anksiyete düzeyleri ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *Journal of İzmir Dr. Behçet Uz Children's Hospital, Behçet Uz Çocuk Hast Derg* [Internet]. 2017 [cited 2020 Jun 26]; 7 (1): 29-38. Available from: <https://www.behcetuzdergisi.com/tr/jvi.asp?pdır=behcetuz&plng=tur&look2=indoi&look4=10.5222%2Fbuchd.2017.029&search=+Arama>
4. Frisch AM, Johnson A, Timmons S, Weatherford C. Nurse practitioner role in preparing families for pediatric outpatient surgery. *Journey of Pediatric Nursing, J Pediatr Nurs* [Internet]. Jan-Feb 2010 [cited 2020 Jun 26]; 36 (1): 41-47. Available from Pubmed: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/20361444/>
5. Barbara K. *Fundamental Nursing Skills And Concepts* [Internet]. 3rd ed. Malaysia: İmago; 2009 [cited 2020 Jun 26]; 613-27. Available from: https://books.google.com.tr/books?hl=tr&lr=&id=M4HwH5IxfToC&oi=fnd&pg=PA1&dq=Fundamental+Nursing+Skills+And+Concepts.&ots=yhVRHTpo8B&sig=YI2ktjAlFW50aeO-yrLbtjktq&redir_esc=y#v=onepage&q=Fundamental%20Nursing%20Skills%20And%20Concepts.&f=false
6. Perry JN, Hooper VD, Masiongale J. Reduction of preoperative anxiety in pediatric surgery patients using age-appropriate teaching interventions. *Journal of Perianesthesia Nursing, J. of Perianesth Nurs* [Internet]. Apr 2012 [cited 2020 Jun

çocuk cerrahi kliniklerinde çalışan hemşireler bu alandaki çalışmalarını takip ederek kanıta dayalı uygulamalar ile hasta ve ailesini ameliyat sürecine hazırlamalıdır. Bu alanda, gelişim dönem özelliklerine göre çocuk ve ailelerinin anksiyetelerinin tanımlandığı, ameliyat hazırlık programlarının uygulandığı ve etkinliğinin değerlendirildiği, ameliyat hazırlık programlarının aile memnuniyeti üzerine etkisine bakılan çalışmaların yaygınlaştırılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.

- 26]; 27 (2): 69-81. Available from Pubmed: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1089947212000196?via%3Dihub>
7. Unver S, Yıldırım M. Cerrahi girişim sürecinde çocuk hastaya yaklaşım. *Journal of Current Pediatric* [Internet]. Dec 2013; 11 (3): 128-33. Available from ResearchGate: https://www.researchgate.net/publication/264976616_Cerrahi_Girisim_Surecinde_Cocuk_Hastaya_Yaklasim_Approach_to_Pediatric_Patients_during_Surgical_Interventions
8. Fortier MA, Kain ZN. Treating perioperative anxiety and pain in children: a tailored and innovative approach. *Pediatric Anesthesia, Paediatr Anaesth* [Internet]. Sep 2014 [cited 2020 Jun 26]; 25: 27-35. Available from Wiley Online Library: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/pan.12546>
9. Fernandes S, Arriaga P, Esteves F. Using an educational multimedia application to prepare children for outpatient surgeries. *Health Communication*. [Internet]. 21 Aug 2014 [cited 2020 Jun 27]; 30 (12): 1190-200. Available from: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/10410236.2014.896446>
10. Oğuzalp H, Pamuk G, Öcal T. Günübirlik cerrahide ebeveyn anksiyetesinin ve beklentilerinin değerlendirilmesi. *Türk Anestezi ve Reanimasyon Dergisi, Türk Anest Rean Der* [Internet]. Mayıs 2010 [cited 2020 Jun 27]; 38 (3): 208-16. Available from: <http://eds.a.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=0&sid=d0e65dce-ebcb-49c3-89ad-9f452c08439d%40sessionmgr4007>
11. Ayaz B, Varlıklı O. Günübirlik cerrahi sonrası yaşam kalitesi algısı ve kaygı düzeyi. *Düşünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi* [Internet]. Dec 2012 [cited 2020 Jun 27]; 25 (4): 312-20. Available from Proquest: <https://search.proquest.com/docview/1288618228?pqorigsite=gscholar&fromopenview=true>
12. Mastal MF. Ambulatory care nursing: growth as a professional specialty. *Nursing Economics, Nurs Econ* [Internet]. Jul-Aug 2010 [cited 2020 Jun 27]; 28 (4): 267-75. Available from Pubmed: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/21761611/>

Çocuklara Yönelik Günübürlük Cerrahide Hazırlık Programlarının Kullanımı Ve Hemşirelik Süreci

13. Bayraktar N, Çilingir D. Günübürlük cerrahi süreci ve hemşirelik bakımı. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi [Internet]. 2006 [cited 2020 Jun 27]; 13 (1): 69-81. Available from: http://www.hacettepehemsirelikdergisi.org/pdf/pdf_HHD_21.pdf
14. Foss M, Bernhard H. Enhanced recovery after surgery: implications for nursing. British Journal of Nursing, BJN [Internet]. 16 Aug 2016 [cited 2020 Jun 28]; 21 (4): 221-3. Available from: <https://www.magonlinelibrary.com/doi/abs/10.12968/bjon.2012.21.4.221>
15. Mitchell M. A patient-centred approach to day surgery nursing. Nursing Standard [Internet]. 2010 [cited 2020 Jun 27]; 24 (44): 40-6. Available from: <https://pdfs.semanticscholar.org/0ecc/a0868a82117900bf678ea8c3e4fab6709d65.pdf>
16. Gilmartin J, Wright K. Day surgery: patients felt abandoned during the preoperative wait. Journal of Clinical Nursing, JCN [Internet]. 13 Aug 2008 [cited 2020 Jun 27]; 17 (18): 2418-25. Available from: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1365-2702.2008.02374.x>
17. Flanagan J. Patient and nurse experiences of theory-based care. Nursing Science Quarterly, NSQ [Internet]. May 2009 [cited 2020 Jun 27]; 22 (2): 160-72. Available from ResearchGate: https://www.researchgate.net/publication/24254279_Patient_and_Nurse_Experiences_of_Theory-Based_Care
18. Mitchell M. General anaesthesia and day-case anxiety. Journal of Advanced Nursing, J Adv Nurs [Internet]. May 2010 [cited 2020 Jun 28]; 66 (5): 1059-71. Available from Pubmed: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/20337788/>
19. Gilmartin J, Wright K. The nurse's role in day surgery: a literature review. International Nursing Review, [Internet]. July 2007 [cited 2020 Jun 28]; 54 (2): 183-90. Available from ResearchGate: https://www.researchgate.net/publication/6338933_The_nurse's_role_in_day_surgery_A_literature_review_Original_Article
20. Weber F. The Influence of playful activities on children's anxiety during the preoperative period at the outpatient surgical center. Journal de Pediatria, J Pediatr (Rio J) [Internet]. May-Jun 2010 [cited 2020 Jun 28]; 86 (3): 209-14. Available from Pubmed: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/20419272/>
21. Bartik K, Törüner EK. Effectiveness of a preoperative preparation program on children's emotional states and parental anxiety. Journal of Perianesthesia Nursing, J Perianesth Nurs [Internet]. Dec 2018 [cited 2020 Jun 28]; 33 (6): 1-9. Available from Pubmed: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/30449445/>
22. Cihangir N. Çocuklarda ameliyat öncesi hazırlık. Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi [Internet]. 2008 [cited 2020 Jun 28]; 68-76. Available from: http://www.hacettepehemsirelikdergisi.org/pdf/pdf_HHD_56.pdf
23. Chan CS, Molassiotis A. The effects of an educational programme on the anxiety and satisfaction level on parents having parent present induction and visitation in a postanesthesia care unit. Journal of Pediatric Anesthesia, Paediatr Anaesth [Internet]. Feb 2002 [cited 2020 Jun 28]; 12: 131-9. Available from Pubmed: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/11882224/>
24. Frank LS, Spencer C. Informing parents about anesthesia for children's surgery: a critical literature review, Parent Education and Counseling, PEC [Internet]. Nov 2005 [cited 2020 Jun 28]; 59 (2): 117-25. Available from ScienceDirect:

<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0738399104003660>

25. William Li HC, Lopez V, Lee TL. Effects of preoperative therapeutic play on outcomes of school-age children undergoing day surgery. Research in Nursing&Health, Res Nurs Health [Internet]. Jun 2007 [cited 2020 Jun 28]; 30 (3): 320-32. Available from Pubmed: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/17514706/>
26. O'Conner-Von S. Preparation of adolescents for outpatient surgery: using an internet program. AORN Journal [Internet]. Feb 2008 [cited 2020 Jun 28]; 87 (2): 374-98. Available from ScienceDirect: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0001209207005054>
27. Fortier MA, Bunzli E, Walthall J, Olshansky E, Saadat H. Web-based tailored intervention for preparation of parents and children for outpatient surgery (WebTIPS): formative evaluation and randomized controlled trial. Anesthesia and Analgesia, Anesth Analg [Internet]. Apr 2015 [cited 2020 Jun 28]; 120 (4): 915-22. Available from Pubmed: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/25790213/>
28. Chartrand J, Tourigny J, MacCormick J. The effect of an educational pre-operative DVD on parents' and children's outcomes after a same-day surgery: a randomized controlled trial. Journal of Advanced Nursing, J Adv Nurs [Internet]. Mar 2017 [cited 2020 Jun 28]; 73 (3): 599-611. Available from Pubmed: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/27681601/>
29. Nilsson E, Swensson G, Frisman G. Picture book support for preparing children ahead of and during day surgery. Nursing Children and Young People, Nurs Child Young People [Internet]. 2016 [cited 2020 Jun 28]; 28 (8): 30-5. Available from: <https://journals.rcni.com/nursing-children-and-young-people/picture-book-support-for-preparing-children-ahead-of-and-during-day-surgery-ncyp.2016.e74>
30. Eijlers R, Legerstee JS, Dierckx B, et.al. Development of a Virtual Reality Exposure Tool as Psychological Preparation for Elective Pediatric Day Care Surgery: Methodological Approach for a Randomized Controlled Trial, JMIR Research Protocols, JMIR Res Protoc [Internet]. Sep 2017 [cited 2020 Jun 28]; 6 (9): 1-9. Available from ResearchGate: https://www.researchgate.net/publication/319641467_Development_of_a_Virtual_Reality_Exposure_Tool_as_Psychological_Preparation_for_Elective_Pediatric_Day_Care_Surgery_Methodological_Approach_for_a_Randomized_Controlled_Trial
31. Kain Z, Fortier MA, Chorney JM, Mayes L. Web-based tailored intervention for preparation of parents and children for outpatient surgery (webtbs): development, Anesthesia & Analgesia, Anesth Analg [Internet]. Apr 2015 [cited 2020 Jun 28]; 120 (4): 905-14. Available from Pubmed: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/25790212/>
32. Arıkan D, Çelebioğlu A, Güdücü Tüfekçi F. Çocukluk dönemlerinde büyüme ve gelişme. Zeynep C, Başbakkal Z, Bolışık B, editör. Pediatri Hemşireliği. 1. Basım, Ankara: Akademisyen Tıp Kitapevi;2013. p. 53-66.
33. Törüner E. Büyüme ve gelişme. Ebru T, Büyükgöneç L, editör. Çocuk Sağlığı Temel Hemşirelik Yaklaşımları, 1. Basım. Ankara:Nobel Tıp Kitapevi;2017. p. 27-40.
34. Fortier MA, Martin SR, Chorney JM, Mayes LC, Kain ZN. Preoperative anxiety in adolescents undergoing surgery: a pilot study. Journal of Pediatric Anesthesia, [Internet]. 25 Apr 2011 [cited 2020 Jun 28]; 21 (9): 969-73. Available